

AKMED

KOC UNIVERSITY

Suna & İnan Kırac

Research Center for

Mediterranean Civilizations

15 2017

ANMED

News Bulletin on Archaeology
from Mediterranean Anatolia

E-journal

ANMED

News Bulletin on Archaeology from Mediterranean Anatolia
(Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri Bülteni)

15 2017

Mode of publication Worldwide e-journal

Publisher certificate number 18318

Publisher management Koç University
Rumelifeneri Yolu, 34450 Sarıyer / İstanbul

Publisher President Umran Savaş İnan on behalf of Koç University

Editor-in-chief Oğuz Tekin

Editor Tarkan Kahya

English copyediting Mark Wilson
Gürkan Ergin

Translation from Turkish to English Melis Seyhun Çalışlar

© Koç University AKMED
(Suna & İnan Kırac Research Center for Mediterranean Civilizations)

Production Zero Production Ltd.
Abdullah Sok. No. 17 Taksim 34433 İstanbul
Tel: +90 (212) 244 75 21 • Fax: +90 (212) 244 32 09
info@zerobooksonline.com ; www.zerobooksonline.com

Mailing address Koç Üniversitesi AKMED
(Suna & İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi)
Barbaros Mah. Kocatepe Sok. No. 22
Kaleiçi 07100 Antalya - TURKEY
Tel: +90 (242) 243 42 74 • Fax: +90 (242) 243 80 13
<https://akmed.ku.edu.tr>
akmed@ku.edu.tr

Cover Detail of an old Antalya's engravings from the 19th century
(Resimlerle Eski Antalya / Pictures of Old Antalya [2013] AKMED).

AKMED

KOÇ UNIVERSITY

Suna & İnan Kiraç

Research Center for

Mediterranean Civilizations

15 2017

ANMED

News Bulletin on Archaeology
from Mediterranean Anatolia

CONTENTS

EXCAVATION REPORTS

• A New Excavation in the Mediterranean: Adana's Tepebağ Höyük	Fatma ŞAHİN	1
• Work at the Church of St Nicholas in Demre / Myra in 2016	Sema DOĞAN – Ebru F. FINDIK Vera BULGURLU	11
• Elaiussa Sebaste 2016	Annalisa POLOSA – Muharrem ORAL	20
• Excavations at Hacılar Büyük Höyük in 2016	Gülsün UMURTAK – Refik DURU	27
• Excavations at Karain Cave in 2016	Harun TAŞKIRAN	36
• Excavation and Restoration Work at Kelenderis in 2016	K. Levent ZOROĞLU	42
• Xanthos Excavations of 2016	Burhan VARKIVANÇ	49
• Limyra 2016	Martin SEYER	56
• Myra and Andriake Excavations of 2016	Nevzat ÇEVİK – Süleyman BULUT Afşin AYGÜN Özgü ÇÖMEZOĞLU UZBEK	67
• Olympos Excavation 2016	B. Yelda OLCAY UÇKAN Gökçen K. ÖZTAŞKIN	76
• Pedasa Excavation 2016	Adnan DİLER	85
• Pisidian Antiocheia Excavation 2016	Mehmet ÖZHANLI	95
• The 2016 PQ4-Burial Compound Excavations at Sagalassos	Sam CLEYMANS – Jeroen POBLOME	100
• Excavations at Soli Pompeiopolis in 2016	Remzi YAĞCI – Davut YİĞİTPAŞA	108

SURVEY REPORTS

• The 2016 Season of the Lower Göksu Archaeological Salvage Survey Project	Tevfik Emre ŞERİFOĞLU	119
• Aya Tekla (Hagia Thekla/Meryemlik) Archaeological Site Survey 2016	Umut ALMAÇ – Ayşe Ceren BİLGE Funda Solmaz ŞAKAR	127
• Boğsak Archaeological Survey (Boğa) 2016	Günder VARİNLİOĞLU	133
• Studies on the Ancient Settlement of Tapureli in Rough Cilicia	Ümit AYDINOĞLU	141
• Surveys at Kuseyr Yaylası in Antakya – Altınözü – Yayladağı Districts of Hatay Province in 2016	Hatice PAMİR – Ayşe HENRY	147

İÇİNDEKİLER

KAZI RAPORLARI

- Akdeniz Bölgesi'nde Yeni Bir Kazı:
Adana – Tepebağ Höyük *Fatma ŞAHİN* 1
- Demre / Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Kazı, Koruma
ve Onarım Çalışmaları 2016 *Sema DOĞAN – Ebru F. FINDIK
Vera BULGURLU* 11
- Elaiussa Sebaste 2016 *Annalisa POLOSA – Muharrem ORAL* 20
- Hacılar Büyük Höyük Kazıları – 2016 *Gülsün UMURTAK – Refik DURU* 27
- Karain Mağarası – 2016 *Harun TAŞKIRAN* 36
- Kelenderis 2016 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları *K. Levent ZOROĞLU* 42
- 2016 Yılı Ksanthos Kazıları *Burhan VARKIVANÇ* 49
- Limyra 2016 *Martin SEYER* 56
- 2016 Yılı Myra ve Andriake Kazıları *Nevzat ÇEVİK – Süleyman BULUT
Afşin AYGÜN
Özgü ÇÖMEZOĞLU UZBEK* 67
- Olympos Kazısı 2016 *B. Yelda OLCAY UÇKAN
Gökçen K. ÖZTAŞKIN* 76
- Pedasa Kazısı 2016 *Adnan DİLER* 85
- Pisidia Antiokheia Kazısı 2016 *Mehmet ÖZHANLI* 95
- Sagalassos PQ4 Mezar Kompleksi 2016 Kazıları *Sam CLEYMANS – Jeroen POBLOME* 100
- Soli Pompeiopolis 2016 Kazıları *Remzi YAĞCI – Davut YiĞİTPAŞA* 108

YÜZEY ARAŞTIRMA RAPORLARI

- Aşağı Göksu Arkeolojik Kurtarma Yüzey Araştırması
Projesi 2016 Sezonu Çalışmaları *Tevfik Emre ŞERİFOĞLU* 119
- Ayatekla (Meryemlik) Ören Yeri Yüzey Araştırması 2016 *Umut ALMAÇ – Ayşe Ceren BİLGE
Funda Solmaz ŞAKAR* 127
- Boğsak Arkeolojik Yüzey Araştırması (BOGA) 2016 *Günder VARİNLİOĞLU* 133
- Dağlık Kilikia'da Tapureli Antik Yerleşim Araştırmaları *Ümit AYDINOĞLU* 141
- Hatay İli Antakya, Altınözü, Yayladağı, Kuseyr Yaylası
Yüzey Araştırması 2016 *Hatice PAMİR – Ayşe HENRY* 147

CONTENTS

• Archaeological Surveys for Ancient Settlements and Settlement Patterns in Karaman Province and in the Mut District of Mersin Province in 2016	Ercan AŞKIN – Mehmet KURT Mehmet ALKAN – Hatice KÖRSULU H. Ertuğ ERGÜRER	156
• Surveys in Kremna and Environs 2016	Hüseyin METİN – Salih SOSLU Mustafa ÇİDEM	161
• Northern Pisidia Survey of 2016	Fikret ÖZCAN	171
• 2016 Survey on the Byzantine Settlements around Alacadağ in the Lycia Region	Bülent İŞLER	179
• 2016 Mersin Province Underwater Research and Silifke Dana Island Shipyard Studies	Hakan ÖNİZ	189
• Survey on Rough Cilicia Settlement History and Rural Settlements 2016	AşkıM ÖZDİZBAY	195
• Surveys on the Transportation Systems in Lycia/Pamphylia 2016	N. Eda AKYÜREK ŞAHİN – Fatih ONUR Mehmet ALKAN – M. Ertan YILDIZ	203
• 2016 Survey of Phaselis and its Territorium	Murat ARSLAN – Nihal TÜNER ÖNEN	213
• Up in the hills: the 2016 Sagalassos Archaeological Survey Results	Ralf VANDAM – Jeroen POBLOME	224
• Survey Results from the Ancient City of Seleuceia Sidera	Bilge Hümmüzlü KORTHOLT Meltem AYAŞAN – Uygur HECEBİL Burak SÖNMEZ – Hüseyin KÖKER Thomas SCHENK – İlkey ATAV KÖKER	233
• Surveys at Syedra 2016 (Second Season)	Biröl CAN – Aylin ÇAKIR Brian CANNON – Dennis MURPHY H. Asena KIZILARSLANOĞLU	242
• 2016 Survey at Şeref Höyük / Komama and Environs	Ralf BECKS – B. Ayça POLAT BECKS	251
• 2016 Uylupınar (Early Kibyra) Settlement Survey	F. Eray DÖKÜ – İsmail BAYTAK	261

OTHER REPORTS

• 2016 Excavations at Antakya Hippodrome and Environs	Hatice PAMİR	269
• Excavations at the East Roman Plate Wreck of Adrasan, Antalya of in 2016	Hakan ÖNİZ – Harun ÖZDAŞ Mustafa DEMİREL	277
• Rescue Excavation in Kaleiçi at Insula 129, Lot 2-11-18 by the Antalya Museum	Hüseyin TOPRAK	280

İÇİNDEKİLER

- *Karaman İli ve Mersin İli Mut İlçesi Antik Dönem Yerleşimleri ve Yerleşim Düzenlemesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2016* Ercan AŞKIN – Mehmet KURT 156
Mehmet ALKAN – Hatice KÖRSULU
H. Ertuğ ERGÜNER
- *Kremna ve Çevresi Yüzey Araştırması 2016* Hüseyin METİN – Salih SOSLU 161
Mustafa ÇİDEM
- *2016 Yılı Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması* Fikret ÖZCAN 171
- *Likya Bölgesi Alacadağ Çevresindeki Bizans Yerleşimleri Yüzey Araştırması 2016 Yılı Çalışmaları* Bülent İŞLER 179
- *2016 Yılı Mersin Sualtı Araştırmaları ve Silifke Dana Adası Tersanesi Çalışmaları* Hakan ÖNİZ 189
- *Dağlık Kilikia Yerleşim Tarihi ve Kırsal Yerleşmeler Araştırması – 2016* Aşkın ÖZDİZBAY 195
- *Likya/Pamfilya Ulaşım Sistemleri Yüzey Araştırması 2016* N. Eda AKYÜREK ŞAHİN 203
Fatih ONUR – Mehmet ALKAN
M. Ertan YILDIZ
- *Phaselis ve Teritoryumu Yüzey Araştırması 2016* Murat ARSLAN – Nihal TÜNER ÖNEN 213
- *Dağlarda: Sagalassos Arkeolojik Yüzey Araştırması 2016 Yılı Sonuçları* Ralf VANDAM – Jeroen POBLOME 224
- *Seleukeia Sidera Antik Kenti Yüzey Araştırması Sonuçları* Bilge Hürmüzlü KORTHOLT 233
Meltem AYAŞAN – Uygur HECEBİL
Burak SÖNMEZ – Hüseyin KÖKER
Thomas SCHENK – İlkey ATAV KÖKER
- *Syedra 2016 (İkinci Sezon) Yüzey Araştırmaları* Birol CAN – Aylin ÇAKIR 242
Brian CANNON – Dennis MURPHY
H. Asena KIZILARSLANOĞLU
- *Şeref Höyük / Komama ve Çevresi Yüzey Araştırması 2016* Ralf BECKS – B. Ayça POLAT BECKS 251
- *2016 Yılı Uylupınar (Erken Kibyra) Yerleşimi Yüzey Araştırması* F. Eray DÖKÜ – İsmail BAYTAK 261

DİĞER ÇALIŞMA RAPORLARI

- *Antakya Hippodrom ve Çevresi Kazısı 2016* Hatice PAMİR 269
- *Antalya-Adrasan Doğu Roma Dönemi Tabak Batığı Kazısı 2016* Hakan ÖNİZ – Harun ÖZDAŞ 277
Mustafa DEMİREL
- *Antalya Müzesi Kaleiçi 129 Ada 2-11-18 Parsel Kurtarma Kazısı* Hüseyin TOPRAK 280

CONTENTS

- Corpus Inscriptionum Latinarum XVII/5-3 Miliaria Provinciarum Lyciae-Pamphyliae et Ciliciae Project 2016 Studies Hamdi ŞAHİN 290
- Cleaning and Excavation Work at Evdirhan in 2015 İsmail AYDEMİR 295
- Lyrboton Kome Excavation 2016 First Season Activities Mustafa DEMİREL – Nevzat ÇEVİK 301
- Red Lustrous Wheel-made Ware Archaeometry Project 2014-16 Studies Ekin KOZAL – Mustafa KİBAROĞLU 312
- On-Line Publication of the Rough Cilicia Archaeological Survey Project Ceramic Datasets at PURR Nicholas RAUH 320
Standa PEJŠA – Matthew DILLON
H. Asena KIZILARSLANOĞLU
Caroline AUTRET
- Numismatic Studies at Side Museum in 2016 Ahmet Tolga TEK – Hüseyin KÖKER 324
Ece TARAKAN

İÇİNDEKİLER

- *Corpus Inscriptionum Latinarum XVII/5-3 Miliaria Provinciarum Lyciae-Pamphyliae et Ciliciae Projesi 2016 Yılı Çalışmaları* Hamdi ŞAHİN 290
- *2015 Yılı Evdirhan Bitki Temizliği ve Kazı Çalışmaları* İsmail AYDEMİR 295
- *Lyrboton Kome Kazısı İlk Sezon 2016 Yılı Çalışmaları* Mustafa DEMİREL – Nevzat ÇEVİK 301
- *Red Lustrous Wheel-made Ware Köken Sorunu Üzerine Arkeometri Projesi 2014-2016 Yılı Çalışmaları* Ekin KOZAL – Mustafa KİBAROĞLU 312
- *Dağlık Kilikya Arkeolojik Yüzey Araştırması Projesi'nin Çanak-Çömlek Veri Kümelerinin PURR'da Çevrim İçi Yayımlaması* Nicholas RAUH 320
Standa PEJŠA – Matthew DILLON
H. Asena KIZILARSLANOĞLU
Caroline AUTRET
- *Side Müzesi'nde 2016 Yılında Yürütülen Numismatik Araştırmaları* Ahmet Tolga TEK – Hüseyin KÖKER 324
Ece TARAKAN

Olympos Excavation 2016

Olympos Kazısı 2016

B. Yelda OLCA Y UÇKAN – Gökçen K. ÖZTAŞKIN

Excavations in the ancient city of Olympos in the 2016 season were carried out within the Episkopeion (Episcopal Palace), at the church in Sector S7/VI, and in the *mansio* at Sector S6/IX. Furthermore, the church at Sector S6/V was cleared of plants and vegetation¹ (Plan 1).

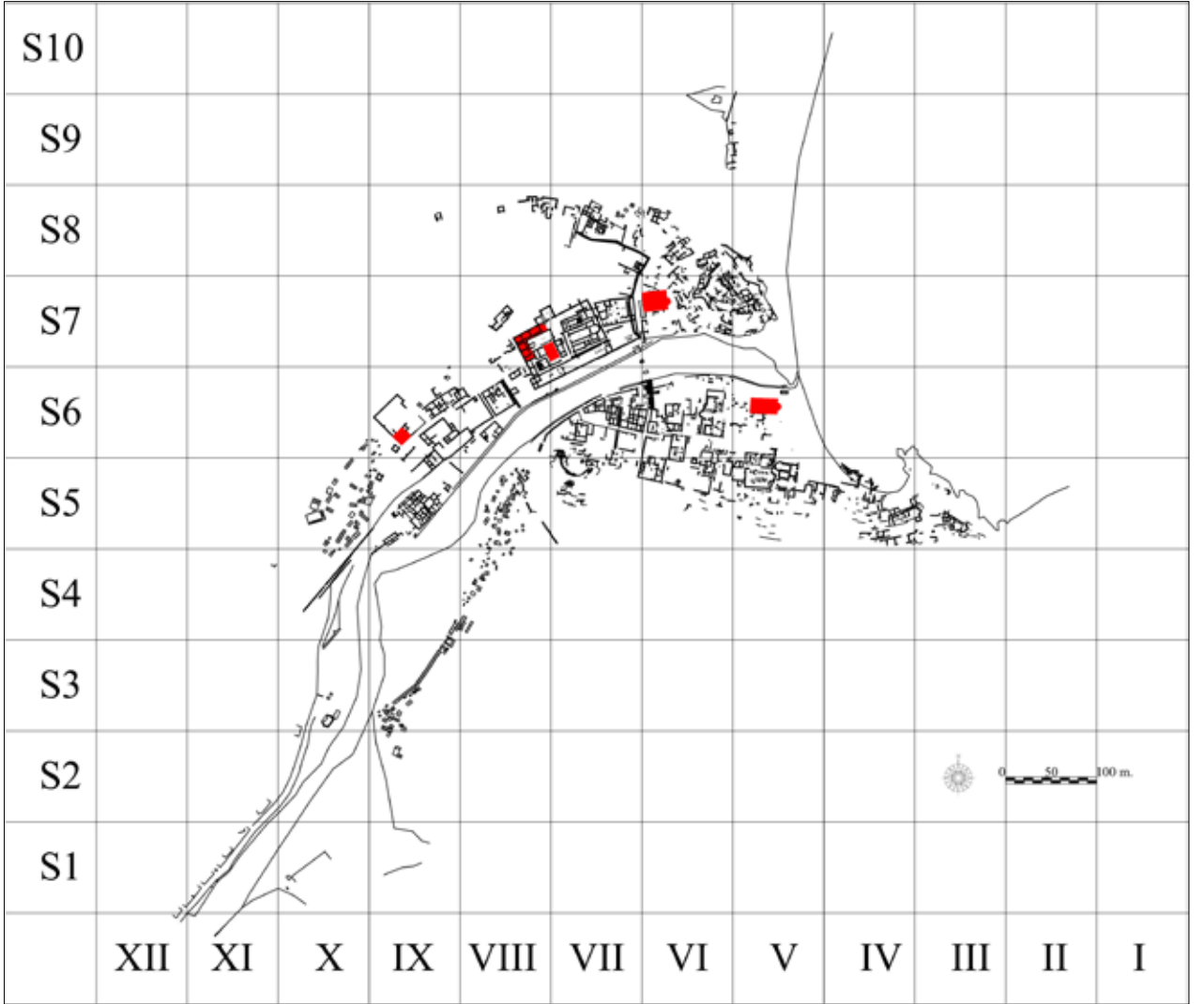
The Episkopeion measuring 128 x 62 m constitutes the largest cluster of buildings in the city. Excavations at the Episkopeion were continued at the triclinium as a continuation of last year. The dimensions of the space, its location within the complex, and its decoration suggests that besides being used as a banquet hall, it also served as an assembly hall. Stretching in a north-south direction, the triclinium is 16.10 x 9.50 m in size and has a rectangular layout. The exedra in the north was later added to the building (Plan 2). The excavation of the triclinium was completed this season (Fig. 1).

1 Excavations in the 2016 season were conducted between July 19 and September 9. Between September 19 and November 30, cleanup of rubble continued within the *episkopeion*. The excavations were carried out with the participation of Architect and Assoc. Prof. E. Uçkan of Pamukkale University, Assoc. Prof. M. Öztaşkın, Dr. S. Evcim of Ordu University, Dr. Ö. E. Öncü of Istanbul Archaeological Museums, Assoc. Prof. Dr. H. S. Öztürk of Istanbul University, Research fellow H. Nikolayidis of Bilecik Şeyh Edebali University, Archaeologist O. Atvur, Architect B. Baykal, Urban planner T. Mut, Topographical engineer A. Nadir, Art history graduate students M. Cihangir Uzun, S. Sertel, B. Yıldırım, S. Solhan, İ. Kurban, History graduate student E. Demirhan, and six workers. During the excavations, archaeologist C. Okal of the Diyarbakır Museum assisted on behalf of the Ministry, whereas specialist E. Y. Öztürk of the Antalya Museum assisted with the cleanup. We would like to thank the Ministry of Culture and Tourism's General Directorate of Cultural Assets and Museums for granting the permissions, Anadolu University Project Unit and Koç University AKMED for their financial contributions, as well as Başak Kiremit, ICF Airports, Güven A.Ş., KYK (Kütahya Construction Chemicals), and BP Turkey for their contributions in kind.

Olympos Antik Kenti'nde 2016 sezonundaki kazı çalışmaları Episkopeion (Piskoposluk Sarayı) içerisinde, S7/VI sektöründeki kilise ve S6/IX sektöründeki mansioda yürütülmüştür. Ayrıca S6/V sektöründeki kilisede bitki temizliği yapılmıştır¹ (Plan 1).

Episkopeion 128 x 62 m ölçüleriyle kentteki en büyük boyutlu yapı topluluğudur. Episkopeion'daki kazı çalışmaları geçen yılın devamı olarak triclinium'da sürdürülmüştür. Mekânın boyutları, kompleks içerisindeki konumu ve dekorasyonu göz önüne alındığında yemek salonu olarak kullanımının yan sıra toplantı salonu olarak da kullanıldığı düşünülmektedir. Triclinium kuzey-güney doğrultusunda 16,10 x 9,50 m ölçülerinde dikdörtgen planlıdır. Kuzey yöndeki eksedra yapıya sonradan eklenmiştir (Plan 2). Bu sezon yapılan çalışmalarla triclinium'un kazısı tamamlanmıştır (Res. 1). Mekânın girişi güneyindeki vestibulum'dan iki sütunla taşınan üç kemerli

1 2016 sezonundaki kazı çalışmaları 19 Temmuz – 09 Eylül tarihleri arasında gerçekleşmiştir. 19 Eylül – 30 Kasım tarihleri arasında ise Antalya Müzesi denetiminde episkopeion içerisinde moloz temizliği çalışmalarına devam edilmiştir. Çalışmalar Mimar Yrd. Doç. Dr. E. Uçkan, Pamukkale Üniversitesinden Yrd. Doç. Dr. M. Öztaşkın, Ordu Üniversitesinden Öğr. Gör. Dr. S. Evcim, İstanbul Arkeoloji Müzelerinden Dr. Ö. E. Öncü, İstanbul Üniversitesinden Yrd. Doç. Dr. H. S. Öztürk, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesinden Araş. Gör. H. Nikolayidis, Arkeolog O. Atvur, Mimar B. Baykal, Şehir Plancısı T. Mut, Harita Mühendisi A. Nadir Topograf, Sanat Tarihi Yüksek Lisans öğrencileri M. Cihangir Uzun, S. Sertel, B. Yıldırım, S. Solhan, İ. Kurban, Tarih Yüksek Lisans öğrencisi E. Demirhan ve altı işçinin katılımıyla gerçekleşmiştir. Kazı çalışmalarında Bakanlık Temsilcisi olarak Diyarbakır Müzesi'nden Arkeolog C. Okal, temizlik çalışmalarında ise Antalya Müzesi'nden Uzm. E. Y. Öztürk görev almıştır. Çalışma iznini veren Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne, maddi destek sağlayan, Anadolu Üniversitesi Proje Birimine ve Koç Üniversitesi AKMED'e, çalışmalara aynı destekte bulunan Başak Kiremit, ICF Airports, Güven A.Ş., KYK (Kütahya Yapı Kimyasalları) ve BP Türkiye'ye teşekkür ederiz.

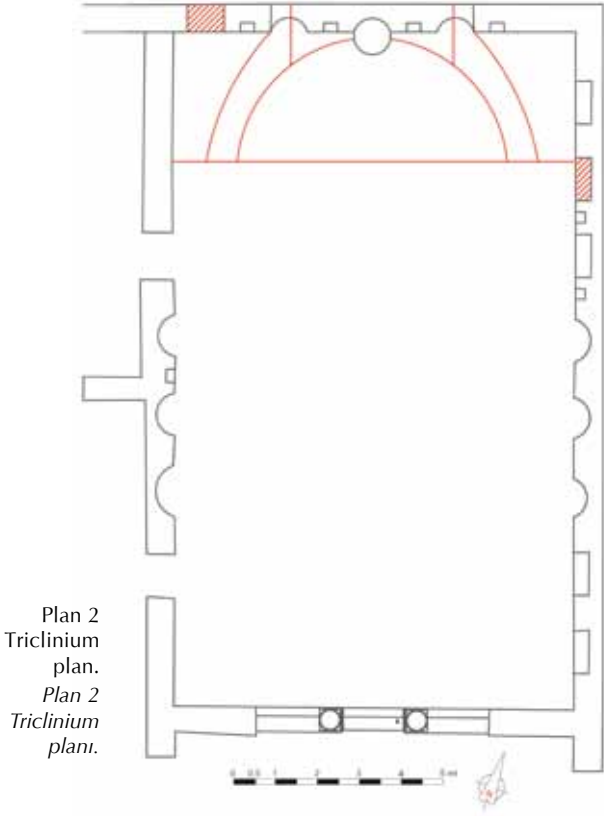

Plan 1 Excavation activities in 2016.

Plan 1 Olympos kent planı ve 2016 yılı çalışma alanları.

Entrance to this space is provided by a gate of three arches carried by two columns. Furthermore, there is a door on the west wall connected to the peristyles and M15, and a wall in the northwest opens up to the viridarium (garden). There are three circular niches on the west wall. It appears that there are a total of eight niches on the eastern wall. Three of these niches at the center are semicircular, whereas the others feature rectangular forms. The early wall behind the exedra on the north wall features three niches. Circular rosettes and niches for oil lamps in the brick are found between the niches. We observed that the arches carried by double columns above the niches have window arrangements of triple spans. In the second phase, the exedra was added to the structure, allowing the niche and window arrangements at the center of the wall from the earlier periods to be observed. However, in order to support the pressure

bir kapıyla sağlanmış. Ayrıca batı duvarda peristyl ve M15'le bağlantılı, kuzey batıda ise viridarium'a açılan birer kapı açıklığı bulunur. Batı duvarda yarım daire planlı üç niş yer alır. Doğu duvarda toplam sekiz nişin yer aldığı anlaşılmıştır. Bu nişlerden merkezdeki üç tanesi yarım daire planlı, diğerleri dikdörtgen planlıdır. Kuzey duvarda eksedra arkasında kalan erken evre duvarında üç niş görülür. Nişler arasında tuğladan dairesel rozetler ve kandil nişi bulunur. Nişlerin üzerinde iki çifte sütunla taşınan kemerlerle üçlü açıklık şeklinde yapılmış pencere düzenlemesi bulunduğu tespit edilmiştir. İkinci evrede yapıya eksedra eklenirken erken evre duvarına ait olan merkezdeki niş ve pencere düzenlemesinin izlenmesine olanak sağlandığı anlaşılmaktadır. Ancak eksedra yarım kubbesinin duvar üzerindeki baskısının taşınması amacıyla pencerelerin daraltılarak geniş bir kemer içine alınmıştır.

Kazı çalışmaları sonucunda triclinium zemini tamamen ortaya çıkarılmıştır. Zemin kotu +397 ve +411 arasında değişmektedir. Mekânın zemini orta boyutlu dere taşlarının sıkıştırılmış toprak üzerine yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Döşemedeki taşlar belirli aralıklarla düzenli sıralar halindedir. Bu durum, tespit edilen zeminin mozaik altlığı olarak yapılmış statumen katmanı olabileceğini ve düzenli sıraların geometrik motifleri belirlemek için yapılmış olabileceğini düşündürmüştür. Ancak kazı çalışmalarında zeminde mozaik kullanılmış olabileceğini gösteren bir bulgu tespit edilmemiştir. Yapıya eksedra eklendiğinde oluşan köşe odalarına geçiş için kemer ya da lento ile herhangi bir kapı yapılmadan duvarlar arasında bırakılan yaklaşık 85 cm genişliğindeki açıklıkların kullanıldığı anlaşılmıştır. Köşe odaları ve eksedra yarım dairesinde zemin kotu, ana mekândan ortalama 30 cm yüksek tutulmuştur.

Kazı çalışmalarında eksedra merkezindeki niş önünde 75 cm çapında bir kuyu bulunmuştur (Res. 2). Niş yarım dairesine göre yerleştirilen kuyu, 2015 sezonunda peristyl'in kuzey portikosunda bulunan kuyu gibi, su drenajıyla ilişkili bir düzenlemedir. Mekânın kuzey duvarının nişlerle hareketlendirilmiş bir çeşme olduğu anlaşılmaktadır. Triclinium çeşmesi nişli düzenlenişi, üzerindeki pencere

Fig. 1 Triclinium, general view from south.

Res. 1 Tricliniumun güneyden genel görünüşü.

Fig. 2
Triclinium, general
view from north.
Res. 2
Tricliniumun
kuzeyden genel
görünüşü.

caused by the half-dome of the exedra, the windows were narrowed and placed within a wide arch.

At the end of the excavations, the floor of the triclinium had been completely revealed. The ground level changes between +397 and +411. The floor of this space was created by placing mid-sized stones on packed soil. The stones in the flooring are in neat rows at certain intervals. This condition suggests that the discovered floor could possibly have been built as a layer to lay mosaics on and that the neat rows were created to determine the geometric motifs. However, there are no finds in the excavations indicating the use of mosaics on the floor. It is observed that spans 85 cm wide between the walls were used without building any doors with arches or lintels for the corner rooms created after the addition of the exedra. The ground level in the corner rooms and exedra semicircle is kept 30 cm higher than the main space on average.

During the excavations, a well 75 cm in diameter was discovered in front of the niche at the exedra's center (Fig. 2). Set in line with the semicircle of the niche, the well - similar to the one discovered in the north portico of the peristyle in the 2015 season - is related to water drainage. It appears that the north wall of the space is a fountain designed with niches. With the arrangement of the niches, windows, and brick decoration, the fountain of the triclinium is similar to the fountain in the peristyles and the vestibule of the baptistery.

düzenlemesi ve tuğla dekorasyonu ile peristyl'deki ve vaftizhane vestibulum'undaki çeşmeyle benzerdir.

Triclinium kazısında bulunan seramikler mekânın kullanımı ile ilgili önemli veriler sunmuştur. Mekân içerisinde bulunan seramiklerin tamamı 6. yy. ve 7. yy. başına aittir. Ele geçen bazı parçaların üzerinde harç tabakası gözlenebilmesi nedeniyle mekânı oluşturan duvarlar içerisinde yapı malzemesi olarak ikinci kez kullanıldıkları anlaşılmaktadır. Bu uygulama yapı içerisindeki nemi alarak dışarı iletmesi için Bizans Dönemi'nde bilinen bir uygulamadır. Üzerinde harç gözlenen tüm parçalar amphora, tekne ve pithos gibi kalın cidarlı formlara aittir. Bunlar arasında ağız formu tespit edilebilen örnekler 5. yy.'a aittir ve batı köşe oda duvar yıkıntısı içerisinde bulunmuştur. Bu veri triclinium'un inşasında tespit edilen mimari kronoloji ile örtüşmektedir. Buna göre 5. yy. sonunda yapının ekleriyle beraber inşası tamamlanmış, 6. yy.'dan itibaren yoğun olarak kullanılmış ve 7. yy. başında terkedilmiştir.

2016 sezonundaki diğer bir çalışma alanı S7/VI sektörünün kuzey batısında yer alan kilisedir (Plan 1). Üç nefli kilise nartheks'li ve tek apsidlidir. Nartheks'ten naos'a her nef ekseninde yer alan üç kapıyla geçilir. Kuzey batısında, kuzey neften doğrudan ulaşılan yarım daire planlı bir ek yapı bulunur. Ek yapı içerisinde birbirlerine kemerlerle bağlı beş payanda bulunur. Kilisenin güneyinde dar bir koridor yer alır. Buradan naosa ve nartheks'e açılan birer kapı açıklığı mevcuttur. Kilisenin naos'u yaklaşık

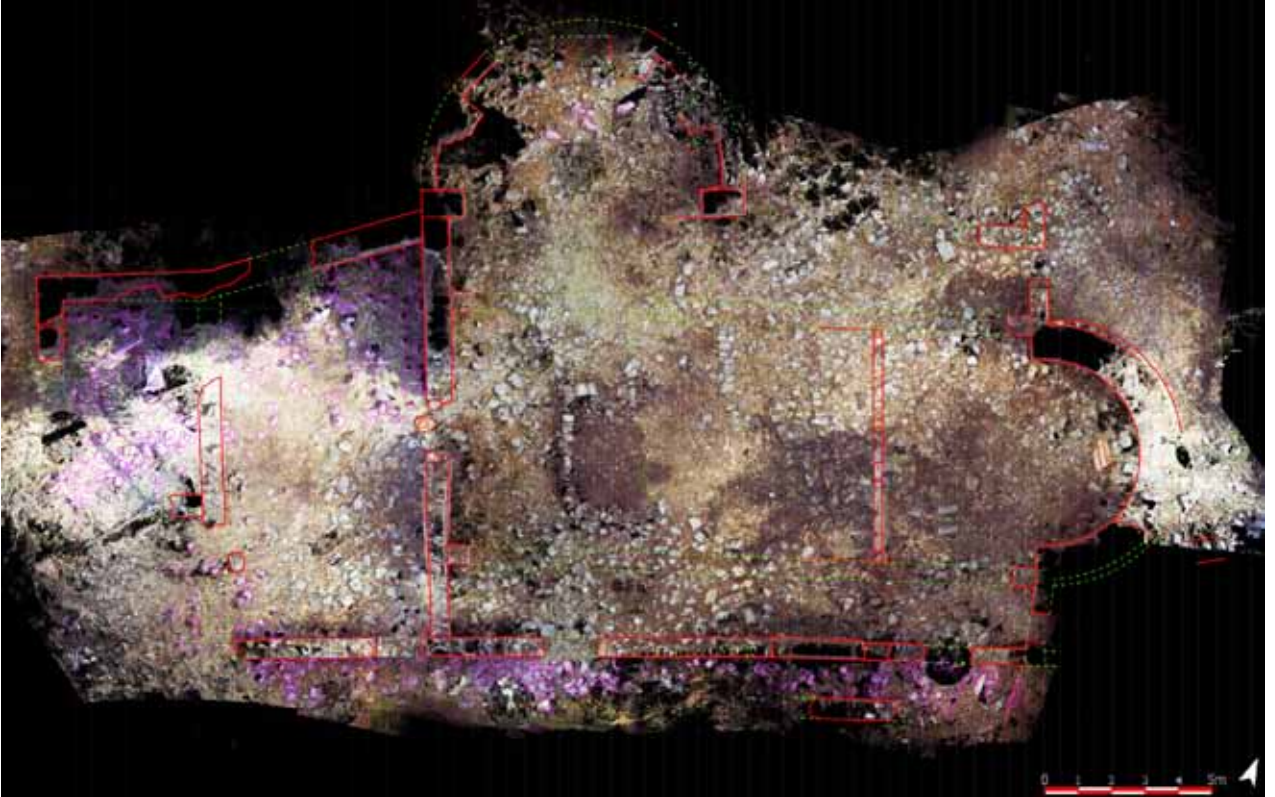
Ceramics discovered in the excavation of the triclinium offer important data about the use of the space. The entirety of the ceramics discovered within this space is dated to the 6th and early 7th centuries. As there is a mortar layer on some of the fragments, it appears that they were used for a second time as construction material in the walls of this space. This is a well-known method employed in the Byzantine period to suck the humidity out of the building. All the fragments with mortar are from thicker forms such as amphorae, basins, and pithoi. Those with identifiable rims are dated to the 5th century and are found within the remains of the corner room. This data overlaps with the architectural chronology determined in the construction of the triclinium. Accordingly, the construction of the building was completed in late 5th century with all its annexes. It was heavily used as of the 6th century and was abandoned in the early 7th century.

Another part of the work in the 2016 season was centered on the church located in the northeast part of Sector S7/VI (Plan 1). The triple-nave church has a narthex and a single apse. Access from the narthex to the naos is provided by three doors on the axis of each nave. In its northwest area is a semicircular annex accessed

20 x 12 m ölçülerindedir. Roma İmparatorluk Dönemi yapı bakiyesi üzerine inşa edildiği anlaşılan kilisenin oranlarında sapmalar görülür (Plan 3).

Kazi çalışmaları orta nefte belirlenen 7 x 3 m'lik alanda ve nartheğin güney batı köşesinde yapılmıştır. Nartheğin teki çalışmalarda, batıdaki mekânla bağlantılı 110 cm genişliğinde kemerli bir kapı açıklığı tespit edilmiştir. Bu durum nartheğin iki birimli düzenlendiğini göstermektedir. Nartheğin zeminin opus tessellatum tekniğinde mozaikle kaplı olduğu anlaşılmıştır. Naostaki çalışmalarda nefleri ayıran stylobat'lar arasında çalışılmıştır. Nefleri ayıran sütun sıralarında Attika tipi kaideler ve korint tipi başlıkların kullanıldığı tespit edilmiştir. +380 kotunda opus sectile zemin döşemesiyle karşılaşılmıştır. Zemin döşemesi tahrip olmuştur ancak izlenebilen motifler Piskoposluk Kilisesi ve vaftizhanesinin zeminindeki döşemeyle paralel özellikler yansıtır. Kazi çalışmalarında nef ayırımı stylobatları arasında uzanan düz biçimli tempon düzenlemesi ortaya çıkarılmıştır. Temponun balüsterler arasında yer alan levhalarla alçak tipte (arşitravsız) düzenlendiği anlaşılmaktadır (Res. 3).

Olympos antik kentinde Bizans Dönemi'nde inşa edilmiş toplam sekiz kilise bulunur. Bu yapıların mimari

Plan 3 Church in Sector S7/VI, layout plan on orthophoto.

Plan 3 S7/VI sektöründeki kilisenin orthophoto üzerine yerleştirilmiş planı.

Fig. 3 Church in Sector S7/VI, naos excavation area.

Res. 3 S7/VI sektöründeki kilise, naos kazı alanı.

directly from the north nave. There are five buttresses connected by arches within the annex. There is a narrow corridor in the south part of the church. The doors here provide access to the naos and the narthex. The naos of the church is approximately 20 x 12 m in size. There are deviations in the proportions of the church apparently built on the building remains from the Roman era (Plan 3).

Excavations were conducted in the 7 x 3 m area identified at the central nave and in the southwestern corner of the narthex. During the studies at the narthex, an arched door span 100 m wide connected to the space on the west was identified. This indicates that the narthex was designed in two units. It appears that the floor of the narthex is covered with mosaics executed in the *opus tessellatum* technique. During the excavations at the naos, work was conducted between the stylobates separating the naves. Attic bases and Corinthian capitals were identified in the column rows separating the naves. Opus-sectile flooring was encountered at the +380 level. The flooring has been damaged entirely, but the traceable motifs have features similar to the floor of the Episcopal Church and baptistery. A flat-shaped templon arrangement extending between the stylobates separating the naves was unearthed during the excavations.

özelliklerinin bir bütün olarak ele alınması ve ortak özelliklerinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu amaçla S6/IV sektöründe yer alan kilisede bitki temizliği yapılmıştır (Plan 1). Kilise üç nefli ve tek apsidlidir. Yaklaşık 3 m yükseklikte korunmuş yarım daire planlı apsis duvarında üç sıra tuğladan yapılmış bir band görülür. Apsiste üç pencere açıklığı yer aldığı anlaşılmaktadır. Kilisenin batısında dikdörtgen planlı bir nartheks yer alır. Naosa giriş her nef eksenindeki birer kapıyla sağlanmıştır. Kilisenin nef ayırımının stylobatlar üzerinde sütunlar ile sağlandığı anlaşılmaktadır. Yapının beden duvarlarında moloz taş, köşelerde kaba yonu kesme taşlar kullanılmıştır. Stylobatlarda ise devşirme malzemeler kullanılmıştır (Res. 4). Kilisenin güneyinde kapıları güneye açılan mekânlar görülür. Bu durum yapının güneyinde Büyük Hamam ve Liman arasında uzanan doğu-batı doğrultulu bir sokak bulunduğuna işaret eder.

S6/IX sektöründeki sivil yapı kuzey kentte Nekropol Caddesi'nin kuzey yakasında yer alır (Plan 1). Konut caddeye bakan yarısında iki katlı düzenlendikleri anlaşılan dokuz mekâna sahiptir. Kuzeyinde ise oldukça geniş bir atriumu bulunur. Atrium'un duvarları kenarında da küçük mekânlar bulunduğu anlaşılmaktadır. Yapının plan özellikleri "mansio" tarzı bir konaklama birimi olabileceğini düşündürmektedir. 2016 yılı çalışmalarının amacı bu

Fig. 4 Church in Sector S6/V, general view from north.

Res. 4 S6/V sektöründeki kilisenin kuzey batıdan genel görünüşü.

It appears that the templon is designed with plates in low form (without an architrave) between the balusters (Fig. 3).

There are eight churches built during the Byzantine era in ancient Olympos. The objective is to address the architectural characteristics of these structures as a whole and to determine their common features. For this purpose, the church at Sector S6/V was cleaned of plants and vegetation (Plan 1). The church has three naves and a single apse. There is a band of three rows of brick on the semicircular apse wall preserved at the height of 3 m. The apse also has three window openings. A rectangular narthex is found in the western part of the church. Access to the naos is provided by a door on each nave axis. It appears that the naves are separated by columns set on stylobates. Rubble stone was used in the main walls and rough-cut stones were used in the corners of the building. The stylobates were built with spolia (Fig. 4). South of the church are areas with doors opening to the south. This condition points to the presence of its east-west direction stretched between the Large Bath and the port.

alandaki yapıların yerleştiği zemin kotunun tespit edilmemesidir. Olympos kazıları çerçevesinde kentin kuzeyindeki Yolmacı Sırtı eteklerinden gelen suyun yapılara zararının önlenmesi amacıyla dereye aktarılması planlanmaktadır. Suyun biriktiği alan günümüzde "Gölbüşü Mevki" olarak adlandırılmaktadır. Bu alan batıda mansionun kuzeyine, doğuda ise Episkopeion ve Mozaikli Yapı arasında kadar yayılmaktadır. Episkopeion ve Mozaikli Yapı'daki kazı çalışmaları sayesinde bu alanların kotları bilinmektedir. Mansiodaki çalışmalarla bu bölgenin de zemin kotlarının alınması sağlanmıştır. Mekân 2 ve 3'te yürütülen çalışmalarda +597 kotunda, blokaj üzerinde zemin ile karşılaşmıştır.

Şığ bir yeraltı suyu tabakası üzerine yerleşen Olympos kentinde, S7/IX-VIII-VII ile S8/IX-VIII-VII sektörlerinde kalan alanlarda su birikmesi söz konusudur (Plan 1). Buradan güneye doğru uzanan Antik Dönem drenaj sistemine ait kanallar tespit edilmiştir. Ancak yer altı suyu, hidrolojik koşulların değişmesi nedeniyle farklı akış yönlerine saptmıştır ve antik kanallar günümüzde çalışmamaktadır. Bu nedenle kentin jeolojik yapısının belirlenmesi, su kaynaklarının tespit edilmesi, yağış rejimine bağlı olarak su kaynaklarının gücünün ölçülmesi, akım kanallarının belirlenmesi ve biriken suyun nasıl

Fig. 5 Viridarium and surrounding area.

Res. 5 Viridarium ve çevresindeki mekânlar.

The civilian building at Sector S6/IX is located on the north side of the Necropolis Avenue in the north city (Plan 1). At the side overlooking the street, the house contains nine spaces built in two floors. There is a very large atrium at its north. It appears that there are smaller spaces on the side of the atrium walls. The design features of the structure suggest that it could possibly be a mansio-style stopping place. The purpose of the 2016 studies was to determine the ground level upon which buildings in this area were set. One of the objective of the Olympos excavations is to redirect the water running from the skirts of Yolmacı Ridge on the north side of the city to the river so as to avoid damage to the buildings. The area in which the water accumulates today is known as Gölbüşü Mevki. This area extends to the north of the mansio in the west and to the space between the Episkopeion and the Mosaic building in the east. Thanks to the excavations at the Episkopeion and the Mosaic building, the level of these areas is known. The work conducted at the mansio has helped measure the ground level of this region. Work carried out at Space 2 and Space 3 has yielded a ground floor over the blockage at the +597 level.

tahtıye edilebileceğine dair hidrojeolojik bir model hazırlanması hedeflenmektedir. Proje^{2} kapsamında Gölbüşü Mevki'nde, Antik Dönem su tahliye kanallarının bulunduğu Nekropol Caddesi'nde ve deniz suyu seviyesindeki yükselmenin tespit edilmesi amacıyla sahil bandında ölçüm çalışmaları yapılmıştır. Ofis ortamında analiz ve değerlendirme çalışmaları devam etmektedir. Elde edilen ilk veriler Gölbüşü Mevki'nin Antik Dönem'de de su toplama havzası olarak kullanılan yapay bir gölet olarak düzenlendiğini göstermektedir.*

Olympos kazısının ilerleyen sezonlardaki planlamasında episkopeionun kuzeyinde konumlanan Roma İmparatorluk Dönemi tapınağının önündeki dolgunun temizlenmesi planlanmaktadır. Tapınağa ait mimari blokların düzenli bir şekilde istiflenmesi ve belgeleme çalışmalarının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için geniş bir depolama alanına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu alan için en uygun yer episkopeion'a ait viridarium (bahçe) ve çevresindeki mekânlardır. Bu nedenle 2016 sezonunda S7/VIII sektöründeki bu alanda moloz temizliği ve düzenleme

² Hidrojeolojik çalışmalar için Yrd. Doç. Dr. E. Pekkan'ın yürüttüğü Anadolu Üniversitesi tarafından desteklenen bir proje kapsamında sürdürülmektedir.

Set on a shallow subterranean water level, the city of Olympos faces water accumulation in areas at Sectors S7/IX-VIII-VII and S8/IX-VIII-VII (Plan 1). Channels of an ancient drainage system stretching from here to the south have been identified. However, due to changes in the hydrological conditions, the flow has been diverted and the ancient channels are no longer in use. Therefore, the geological structure of the city must be identified, and water resources must be determined. Furthermore, the power of water sources in relation to precipitation must be measured, and the flow channels must be determined. Finally, a hydrogeological model must be designed to drain the accumulated water. Measurements were taken along the shoreline as part of the project to determine the rise in seawater level and at the Necropolis avenue where the water discharge channels are located.^{2*} Analyses and evaluations are continuing at the excavation office. The initial data obtained suggests that Gölbüşü Mevkii was designed as an artificial lagoon for the collection of water during antiquity as well.

Plans for the Olympos excavations in upcoming seasons include the cleaning of the infill in front of the Roman temple located north of the episkopeion. A large storage space is needed to pile neatly the architectural blocks of the temple and to conduct documentation in a sound manner. The most suitable space for this is the episkopeion's viridarium and its surrounding area. Therefore, during the 2016 season, rubble cleanup and organization activities were conducted in this area at Sector S7/VIII (Plan 1; Fig. 5). The viridarium creates a large spatial space 11 x 21 m in size. The area north and west of the viridarium will be put to use as places where smaller fragments of the blocks from the temple can be placed.

çalışmaları yapılmıştır (Plan 1, Res. 5). Viridarium yaklaşık 11 x 21 m ölçülerinde geniş bir mekânsal boşluk oluşturmaktadır. Viridarium'un kuzey ve batısındaki mekânlar da tapınağa ait blokların kırılmış küçük parçalarının yerleştirilebileceği alanlar olarak değerlendirilecektir.

² Hydrogeologic works were conducted as part of a project guided by Assoc. Prof. E. Pekkan under the auspices of Anadolu University.